וועטער: אממייסטן קלאר, ווינטיק, קיל

The Only Jewish Newspaper in Western Canada Established 1910. Published DAILY

דאס אידישע ווארט
THE ISRAELITE PRESS

זון אויפגאנג — 7.49.
זון אונטערגאנג — 4.38.

די איינציקע אידישע צייטונג אין מערב קאנאדע עטאבלירט אין 1910 דערשיינט יעדן טאג

Vol. 20, No. 258. Winnipeg, Wed. Nov. 26, 1930. Published Daily except Saturday and Sunday. דערשיינט יעדן טאג חוץ שבת און זונטאג. מיטוואך ו' כסלו, תרצ"א.

NEW YORK PUBLIC LIBRARY DEC 1 1930 ASTOR, LENOX AND TILDEN FOUNDATIONS

אידישע אגענטור פארעפנטלאכט ענטפער צו ווייסן פאפיר

אידישע קאמוניסטן אין ווייס רוסלאנד קריגן אויסרייד

עקזעקוטיווע מוסר-ט זיי פאר מיסבאהאנדלען קליינשטעטלדיקע אידן

מאסקווע, נאוו. 26 (איטא). — די אידישע קאמוניסטן פון ווייס-רוסלאנד האבן געקראגן א שטרייענגען אויסרייד פון דעם צענטראל קאמיטעט פון דער ווייס-רוסישער קאמוניסטישער פארטיי, פאר זייערע אומנוצלאכע באהאנדלונגען פון דער אידישער באפעלקערונג אין א צאל קלענערע שטעטלאך.

נאכדעם ווי דער אויסרייד רעכנט אויס א צעטל פון אומלעגאלע מעשים פון די אידישע קאמוניסטן, פאדערט דער צענטראל קאמיטעט אויף די אידישע קאמוניסטישע פירער צו צוגרייטן אין משך פון צוויי מאנאטן צייט א קאנקרעטן פלאן פאר'ן דורכפיר פון פראדוקטיווע ארבעטן צווישן די אידן פון ווייס-רוסלאנד.

—(::)—

דיכטער ל. מלאך קומט אין ווינניפעג

היינטיקע וואך קומט צופארן קיין ווינניפעג דער באקאנטער אידישער דיכטער ל. מלאך. דער דיכטער מלאך איז איינגעלאדן געווארן אהער, כדי פארצולייענען זיין בארימטע פאעמע "די מויד פון לודמיר". די פארלעזונג וועט פארקומען פרייטאג, דעם 28טן ה. ח., אין פרץ-שול, אונטער דער אויפזיכט פון די לינקע פועלי-ציון.

—(::)—

רייכע פראגראם ביי "הוליע קבצן אונט"

דער קאמיטעט פון "הוליע קבצן אונט" וואס וועט דורכגעפירט ווערן זונטאג אוונט, דעם 30טן נאוועמבער אין פרייהייטס טעמפל, אונטער אויפזיכט פון מוטער פאראיין פון פרייהייטס-טעמפל ארב. רינג שול, בעט אונז צו מעלדן, אז אויסער דער רייכער פראגראם און פארשיידענע איבערראשונגען, וועלן אויסגעטיילט ווערן צוויי פרייזן פאר די בעסטע מאסקעס און איין פרייז פאר א וואלץ.

א גוטער ארקעסטער וועט שפילן און א גרויסער עולם ווערט דערווארטעט, וועלכער וועט דורך פארוויילונג שטיצן א ווערטפולע אונטערנעמונג.

ראמזין דערציילט וועגן פארשווערונג קעגן דער סאוועט רעגירונג

איינער פון די אכט סאוועטישע געלערנטע אנגעקלאגט אין פארראט דערציילט וועגן פארבינדונגען מיט פראנצויזישע שטאטסלייט — מאסקווער ארבעטער פאדערן טויט-שטראף פאר די אנגעקלאגטע

מאסקווע, נאוו. 26. — אכט פראמינענטע סאוועטישע געלערנטע און ספעציאליסטן, אנגעקלאגט אין קאנטער-רעוואלוציאנערן פארראט, האבן זיך פאר'ן געריכט לעצטן אוונט מודה געווען אין פארבינדן זיך מיט אן אינטערנאציאנאלער פארשווערונג קעגן סאוועט רוסלאנד.

פראפעסאר לעאניד ראמזין, 43 יאר אלט, געוועזענער מיטגליד פון'ם טעקסטיל סינדיקאט און א בארימטער אינזשענער עקספערט, האט זיין ווידוי פארענדיקט אויף'ן מיקראפאן, אלע זאלן הערן. ער האט גערעדט דריי שעה צייט, דערציילנדיק וועגן דעם, אז פראמינענטע פראנצויזישע שטאטסלייט, ווי בריאן, פואנקארע און אנדערע, איינשליסנדיק מיטגלידער פון'ם פראנצויזישן גענעראל שטאב, זיינען געווען פארמישט אין דער פארשווערונג.

פראפ. ראמזין האט גערעדט אין א רויקן טאן, דערקלערנדיק, אז פראנקרייכס באטייליקונג אין דער פארשווערונג האט זיך אנגעפאנגען אין 1927, און זי האט צוגעזאגט אינטערווענציע אויף דעם קומענדיקן יאר. די אריינמישונג איז אבער צוליב פארשיידענע אורזאכן אפגעלייגט געווארן פון יאר צו יאר.

ראמזין האט דערקלערט, אז ער האט ניט מיט וואס צו פארטיידיקן זיך, פילנדיק אז זיין שולד ליגט אויבנאויף. ער האט אבער "מיט זיינע אפנהארציקע דערקלערונגען געבן דער סאוועט רעגירונג די מעגלאכקייט צו באשיצן זיך קעגן אירע שונאים, און איבערצייגן אלע אנדערע אין דער אומנוצלאכקייט פון פרובירן שטערן דעם מארש פאראויס פון דער רעוואלוציע".

ער האט ווייטער דערקלערט, אז אין 1925 האבן אינזשענערן און עקאנאמיסטן אנגעהויבן פלאנעווען ווי אומצואווארפן די סאוועט רעגירונג. אין 1929 האט די קאנטער-רעוואלוציאנערע ארגאניזאציע שוין געהאט א מיטגלידערשאפט פון 2,000, און זי האט געשטרעבט צו דער גרינדונג פון א בורזשואזער דעמאקראטישער רעפובליק.

מאסקווע, נאוו. 26. — איבער א האלבן מיליאן ארבעטער האבן נעכטן פארדירט איבער מאסקווער גאסן, פאדערנדיק די הינריכטונג פון די אכט אנגעקלאגטע אינזשענירן די "אינדוסטריעלע פארטיי".

—(::)—

קערפער פון זעלבסטמערדער געפונען

פארט-ארטור, אנט., נאוו. 26. — דער קערפער פון טאני פרעמאק, 45 יאר, איז געפונען געווארן א נעהאנגענער אין א שטיבל פיר מייל פון שטאט. די פאליציי איז זיכער, אז דאס איז א פאל פון זעלבסטמארד.

נאר איין איד אין פוילישן סענאט

(ספעצ. טעלעג. צו ד.א.וו. דורך "איטא")

ווארשע, נאוו. 26 (איטא). — די לעצטע באריכטן פון די זונטאגדיקע וואלן צום סענאט צייגן, אז דר. שרייבער, ציוניסטישער קאנדידאט, איז ניט דערוויילט געווארן, ווי עס איז פריער באריכטעט געווארן. דאס מיינט, אז צום ערשטן מאל זינט די פוילישע רעפובליק איז געגרינדעט געווארן, וועט אין סענאט ניט זיין קיין איינציקער אומאפהענגיקער קאנדידאט. דער איינציקער איד אין דעם נייעם סענאט וועט זיין אשר מענדלסאן, אן אגרודיסט, וועלכער איז דערוויילט געווארן אויף'ן רעגירונגס ליסט.

—(::)—

קאנאדע האט געהאט ניט גינסטיקן האנדלס באלאנס

לויט א באריכט פארעפנטלאכט פון דער קאנאדער סטאטיסטישער ביורא, האט קאנאדע געהאט א ניט-גינסטיקן האנדלס באלאנס פון 98 מיליאן און 466 טויזנט דאלאר, פאר די פארגאנגענע צוועלף מאנאטן, וואס האבן זיך פארענדיקט דעם 31טן אקטאבער.

מיט א יאר צוריק האט קאנאדע געהאט א גינסטיקן האנדלס באלאנס סורפלוס פון עקספארטן און אימפארטן — די סומע פון פיר מיליאן און 470 טויזנט דאלאר.

דער טאטאל האנדל, אין פארלויף פון אקטאבער מאנאט איז געפאלן אויף 74 מיליאן, און 386 טויזנט דאלאר, אין פארגלייך מיט דעם זעלבן מאנאט פון דעם לעצטן יאר. דער אימפארט איז געפאלן פון $116,271,000 צו $78,385,000 און דער עקספארט איז פארקלענערט געווארן פון $119,265,000 צו $82,781,000.

—(::)—

היינט מיטינג פאררופן פון אינדוסטריעלער יוניאן

די אינדוסטריעלע יוניאן, ווינניפעג לאקאל, לאדט איין אלע קלאוקמאכער צו א פארזאמלונג היינט, 8.30 אוונט, אין פרייהייט-טעמפל.

געהילף רעדאקטאר פון מאניטאבא פרי פרעס, וו. פ. פעין, טויט

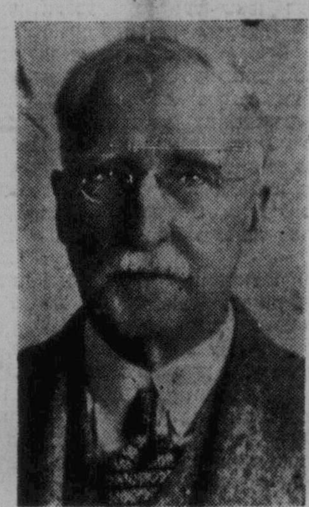
וו. פ. פעין

וואלטער פ. פעין, געהילף רעדאקטאר פון מאניטאבא פרי פרעס, איז נעכטן פרי געשטארבן אין דזשענעראל האספיטאל, נאך אן אלגעמיינעם צוזאמענברוך פון וועלכן ער האט געליטן פאר איבער א וואך צייט.

מר. פעין איז געווען 67 יאר אלט, און קארגע 50 יאר פון זיין לעבן איז ער געווען פארבונדן מיט דער "פרי פרעס".

מר. פעין איז געבארן געווארן אין טשאטהאם, אנט., אין יאר 1863, און האט פון די אינגסטע יארן אן ארויסגעציינט א נייגונג צו דרוק ארבעט, און זיין ערשטע שטעלע איז געווען אין א דרוקעריי אין טשאטהאם.

אין 1881 איז ער, דאן א בחור'ל פון 18 יאר, אנגעקומען קיין ווינניפעג און איז גלייך אנגעקומען אין "פרי פרעס" ווי א זעצער, און נאר גיך האט ער זיך דערדינט צום אמט פון א פארמאן.

שפעטער איז ער געווארן טעלעגראף רעדאקטאר, און, דערנאך — נייעס רעדאקטאר, א שטעלע, וואס ער האט אנגעהאלטן 35 יאר. דערנאך איז ער געווארן געהילף פון'ם הויפט רעדאקטאר.

צענדליקער מענשן אומגעקומען אין ביטערע קעלטן אין פארשיידענע טיילן אין פא-איינקטע שטאטן

דער שניי-שטורעם און קעלטן וואס האבן זיך נעכטן דורכגעטראגן איבער מאניטאבא, האבן אויך דערגרייכט ווייט אין די פאראייניקטע שטאטן, וואו צענדליקער מענשן זיינען אומגעקומען אינ'ם פלוצימדיקן אנקום פון'ם ווינטער. אזוי ווייט צו דרום ווי קענטאקי איז א מענש פארפרוירן געווארן אויף טויט.

אין סאוט דאקאטא האט דער שטורעם אנגעטאן א סך שאדן, איבעררייסנדיק דראטן, אומווארפנדיק ביימער, שילדן און קליינע געביידעס און דורכברעכנדיק אפילו פענסטער.

אזוי ווייט צו מזרח ווי פענסילווייניא האט דער שטורעם דערגרייכט, איזאלירנדיק שטעט און פארקריפלענדיק פארבינדונגען.

די זאווערוכע אין ווינניפעג האט זיך אנגעפאנגען נעכטן פרי, און די טעמפעראטור איז געפאלן כסדר א גאנצן טאג, דערגרייכנדיק 4 אונטער נול ביי האלבער נאכט.

מיטאג צייט האט דער שטורעם געבושעוועט מיט באזונדער קראפט, פארטראגנדיק מיט שניי די גאסן. דער פארקער איז געווען זייער אין שלעכטן צושטאנד, און די גאסן זיינען געווען כמעט ליידיק פון מענשן. שפעטער צו אוונט איז דער ווינט געווארן שטילער, אבער די קעלט איז געווארן שטארקער.

—(::)—

היינט מיטינג פאר ר. קאלאף

א אידישע מאסן-פארזאמלונג צו גונסטן פון ר. קאלאף (אלדערמאן קאנדידאט), ווערט דורכגעפירט היינט (מיטוואך), 8 אוונט, אין קווינס טעאטער, אונטער דער פארזיצערשאפט פון מ. טעסלער. ר. קאלאף און אנדערע רעדנער וועלן אדרעסירן די פארזאמלונג. אלע זיינען איינגעלאדן.

מארגן מאס-מיטינג פאר ארב. קאנדידאטן

א אידישער מאס-מיטינג צו גונסטן די ארבעטער קאנדידאטן ווערט דורכגעפירט מארגן (דאנ.), 8 אוונט, אין פרץ זאל, אונטער פארזיצערשאפט פון א. א. היפס. קאנדידאטן היימאן, מ. א. גרעי און אנדערע ווי אויך דר. פערלמאן, דר. שאפירא וועלן ריידן וועגן די וואלן. אלע זיינען איינגעלאדן.

דערמארדעטער בחור'ל געפונען אויפ'ן וועג ארום מאניטאבער שטעטל

אנגוסוויל, מאנ. — פארנדיק אויפ'ן וועג האט דזשאו טשוטשמוטש געפונען אויפ'ן וועג, א מייל פון שטעטל, אין א שטארבענדיקן צושטאנד טשארלס מושומאנסקי'ן, אן 18-יאריקן בחור'ל, דעם זון פון רוש. וו. מושאמאנסקי, א היגער איינוואוינער.

אויפן וועג צום דאקטאר, וואוהין טשוטשמוטש האט אים גלייך אוועקגעפירט, איז מושאמאנסקי אויסגעגאנגען, ניט געווינענדיק זיין באוואוסטזיין. אין זיין רוקן איז געווען א וואונד פון א קויל.

דר. ט. י. בראונלי, קאראנער, האט אנאנסירט, אז אן אויספארשונג וועט געמאכט ווערן. די פאליציי מאכט אן אונטערזוכונג, מיט'ן צוועק צו געפינען דעם מערדער. מען גלויבט, אז אימיצער פון מושאמאנסקיס חברים האבן געפיירט דעם טויטלאכן שאס.

אנגוסוויל, מאנ., נאוו. 26.— א חבר פון מושאמאנסקי, וועמעס נאמען די פאליציי גיט ניט ארויס, איז פאראנטווארטלאך פאר זיין טויט.

ווי די פאליציי דערציילט, איז טשארלס מושאמאנסקי מיט'ן פריינט געגאנגען באזוכן די מינק פאסטקעס וואס זיי האבן געהאט אויסגעשטעלט, און אויפ'ן וועג צוריק האבן זיי צעקריגט זיך פאר'ן פעלצל פון א מינק. דער חבר זאל האבן מודה געווען זיך אין שיסן מושאמאנסקין.

—(::)—

האלט די קארטלאך

אלע שטימבארעכטיקטע בירגער פון ווינניפעג האבן נעכטן געקראגן קארטלאך פון סיטי האל, וואו עס זיינען באצייכנט זייערע נומערן און די פלעצער וואו זיי דארפן שטימען.

האלט אומבאדינגט די דאזיקע קארטלאך, און ווען איר גייט שטימען דעם פרייטאג, נעמט מיט זיך די קארטלאך, וואס וועט איינשפארן אייך און די קלערקס א סך צייט פארלוסט און מעגלאכע מיספארשטענדענישן.

היימאן בעט בירגער צו שטימען פאר הײדרא באהייצונג ביי-לאו

אדרעסירנדיק א פארזאמלונג מאנטאג אוונט, אין וועלינגטאן סקול, האט מארקוס היימאן, קאנדידאט פאר מעיאר אין די קומענדיקע מוניציפאלע וואלן, וואס וועלן פארקומען היינטיקן פרייטאג, אויך צווישן אנדערש גערעדט וועגן דער וויכטיקייט צו פארגרעסערן די צאל ביכער אין די "פאבליק לייבערעריס" (פאלקס ביבליאטעקן), וועגן אויסבעסערן די שטאט פארקן, שפיל-פלעצער פאר שול קינדער, וועגן דעם פארגעשלאגענעם אדיטאריום, וועגן דער אויסברייטערונג פון דער צענטראלער דאמף באהייצונג סיסטעם, און וועגן א צאל אנדערע וויכטיקע ענינים פאר ווינניפעג.

וועגן די ביבליאטעקן האט מר. היימאן געזאגט, אז עס איז נויטיק א ראטנגעבערישער דירעקטאריום פון שטאט באלעבאטים זאל זיך פארנעמען מיט די באמטע פון די ביבליאטעקן, און זיי זאלן זען צו דערהויבן דעם סטאנדארד פון די ווינניפעגער לייבערעריס.

מר. היימאן האט אין זיין רעדע אפעלירט צו אלע בירגער שטייער צאלער, אז זיי זאלן שטימען פאר דער "סענטראל סטים היטינג ביי-לאו". ער האט אויך גערעדט וועגן דער וויכטיקייט אויסצובעסערן די פארקן שפיל פלעצער א. ז. וו.

ארב. פארטיי פאר איד. נאציאנאלער היים, לויטעט פראקלאמאציע

פראקלאמאציע אין אידיש פארשפרייט אין ווהייטשעפל

(ספעציעל פאר "דאס אידישע ווארט")

לאנדאן, נאוו. 26 (איטא). — "די ארבעטערשאפט איז פאר דער פולשטענדיקער פארווירקלאכונג פון'ם אידעאל פון דער אידישער נאציאנאלער היים".— לויטעט דאס קעפל אויף א בראשורע אין אידיש פארעפנטלאכט פון דער ארבעטער פארטיי אין פארבינדונג מיט דער "ביי-עלעקשאן" אין ווהייטשעפל, — לויט א באריכט פון'ם "דיילי העראלד".

די בראשורע וועט פארטיילט ווערן אין יעדער אידישער היים, "מיט'ן צוועק צו באקעמפן דעם פארזוך צו מיספארטייטשן דער רעגירונגס שטעלונג צו דער פראגע פון פאלעסטינער מאנדאט".

—(::)—

י. פיין, וואס האט געשריבן העברייאישע אדע פאר אמעריקע, טויט

באלטימאר, נאוו. 26 (איטא). — ישראל פיין, וועמעס העברייאישע אדע צו דער הונדערט-און-פופציק יאריקער פייערונג אין 1914 איז אויסגעשטעלט אין סמיטסאניען אינסטיטוט, איז דא געשטארבן אין עלטער פון 83 יאר.

פיין איז געבארן געווארן אין רוסלאנד און איז געקומען קיין אמעריקע אין 1891. ער איז געווען א פערזענלאכער פריינט פון פרעזידענט רוזוועלט.

—(::)—

יערלאכע ליבעראלע פארזאמלונג דעם 2טן

פראווינציאלע ליבעראלע פאליטיקס וועלן דיסקוטירט ווערן ביי דער יערלאכער פארזאמלונג פון דער מאניטאבא ליבעראל אסס'ן, וואס וועט אפגעהאלטן ווערן דינסטאג, דעם 2טן דעצעמבער, 10 אזייגער פרי, אין 202 עוועניו בלאק, פארטדזש עוועניו.

ביי דער פארזאמלונג וועלן אויך פארקומען וואלן פון באמטע פאר דעם קומענדיקן יאר.

אין אוונט וועט פארקומען דער יערלאכער באנקעט וואו רעדנער וועלן זיין די געסט פון די שטאטישע דעלעגאטן. פראמינענטע ליבעראלן וועלן אדרעסירן די פארזאמלונגען.

קריטיקירט דעם דאקומענט פונקט נאך פונקט

מעמאראנדום פון אגענטור פארנעמט 89 זייטן

(ספעציעל פאר "דאס אידישע ווארט")

לאנדאן, נאוו. 26 (איטא). — באצייכנענדיק דעם ווייסן פאפיר ווי אן "אומגליקלאכן אין זיין אינהאלט און ניט ווייניקער אומגליקלאך אין זיין פארם און אויסקוק", איז דער מעמאראנדום פון דער אידישער אגענטור, אין ענטפער צו דער רעגירונג אויפ'ן ווייסן פאפיר, היינט פארעפנטלאכט געווארן. דער דאקומענט אנטהאלט 89 זייטן.

דער מעמאראנדום באשולדיקט דעם ווייסן פאפיר:

ערשטנס, אין איבערטרייבן די רייבונגען צווישן די אידן און די אראבער;

צווייטנס, אין מיסרעפרעזענטירן און מיספארטייטשן דעם מאנדאט;

דריטנס, אין כסדר פארשטעלן די אידן אין אן אומגינסטיקן ליכט;

פערטנס, אין מאדיפיצירן דעם ווייסן פאפיר פון 1922 אויף אן אופן אומגינסטיק פאר די אידן;

פינפטנס, דער פאפיר באטאנט אלע פונקטן אין סימפסאנס באריכט וועלכע קאנען אויסגעטייטשט ווערן אומגינסטיק פאר אידן, ניט געבנדיק דערביי קיין ריכטיקע באלייכטונג צו די קאנסטרוקטיווע פארשלאגן, וואס זיינען דער תמצית פון סימפסאנס ענדגילטיקע רעקאמענדאציעס.

און, זעקסטנס, אין אויסרוקן שעדלאכע און אין אייניקע פאלן גאנץ פאלשע באשולדיקונגען צו דיסקרעדיטירן די אידישע אגענטור, מאכנדיק צו נישט די אידישע אויפטוען אין ארץ-ישראל און דערמוטיקנדיק די ביז-געשטימטע אראבישע עלעמענטן.

—(::)—

"דאר היום" און "פאלאשטין" דערשיינען ווידער

ירושלים, נאוו. 26 (איטא).— די העברייאישע צייטונג "דאר היום" און די אראבישע צייטונג "פאלאשטין", וועלכע זיינען אפגעשטעלט געווארן פון דער רעגירונג, האבן געקראגן די דערלויבעניש צו דערשיינען ווידער.

—(::)—

פערזאנען געזוכט

הערי בראדערסאן, זון פון שלום בראדערסאן, געקומען אין ווינניפעג אין, אדער ארום 1903. זיין אנקל אין פאלעסטינע איז דער גוט באקאנטער מרדכי בן הלל הכהן, ווערט געזוכט. זייער וויכטיקע אינפארמאציע פאר אים.

ווער עס ווייס זיין אדרעס, איז געבעטן צו מעלדן צו "דאס אידישע ווארט", נו. 332.

פריווי קאונסיל אנערקענט דאס רעכט פון ארבעטער צו סטרייקן

לאנדאן, נאוו. 26 (איטא). — דער סטרייק ווי א לעגאלער מיטל אין די הענט פון די ארבעטער צו פארטיידיקן זייערע רעכט, איז אנערקענט געווארן אין א וויכטיקן אורטייל פון'ם פריווי קאונסיל אין פאל פון אן אפיל פון א קאנאדער ארבעטער.

דער ארבעטער, מר. יאנג, פון ווינניפעג, האט אנגעקלאגט די סי. ען. אר. פאר אפזאגן אים פון זיין שטעלע אין די פארטרודוש שאפס, טענה'נדיק, אז דאס איז געווען א ברוך פון'ם קאנטראקט פון דער יוניאן מיט דער סי. ען. אר.

דאס פריווי קאונסיל האט געאורטיילט, אז אן אפמאך מיט א יוניאן איז ניט קיין קאנטראקט, נאר בלויז באשטימטע כללים אנגעצייכנט צווישן די ארבעטס געבער און אן ארבעטער קאלעקטיוו, וואס פארפליכטעט ניט דעם ארבעטס-געבער צו יעדן ארבעטער באזונדער.

אויב דער ארבעטס געבער ברעכט דעם אפמאך, האט דער ארבעטער דאס פולע רעכט צו סטרייקן. דאס איז זיין ריכטיקער וועג צו פארטיידיקן זיין רעכט, אנשטאט צו מאנען זיי אין געריכט. אינ'ם פאל פון מר. יאנג, האט ער ניט באלאנגט צו דער יוניאן, וואס האט געשלאסן דעם אפמאך מיט דער סי. ען. אר., און דערפאר איז קיין סטרייק ניט ארויסגערופן געווארן.

אטאווא, נאוו. 26. — א. ר. מאשער, פרעזידענט פון קאנאדער ברודערשאפט פון אייזנבאן אנגעשטעלטע, האט אויסגעדריקט זיין גרעסטע צופרידנהייט מיט'ן אורטייל פון'ם פריווי קאונסיל אינ'ם יאנג פאל.

—(::)—

היינט, וויכטיקע זיצונג פון שרייבער פאראיין

א דרינגענדיקע זיצונג פון'ם שרייבער פאראיין וועט אפגעהאלטן ווערן היינט, מיטוואך, דעם 26טן נאוועמבער, 9 אוונט, אין "דאס אידישע ווארט". אלע מיטגלידער און אויך פאראינטערעסירטע זיינען געבעטן קומען. זייער וויכטיק.

בריסקער גובערנאטאר פארבאט דער שטאט סובסידירן אידישע שולן

ווארשע, נאוו. 26 (איטא). — די סובסידיע וואס דער שטאט-ראט האט באשטימט פאר די אידישע שולן אין בריסט ליטאווסק (בריסק) איז וועטאאירט געווארן פון'ם גובערנאטאר פון'ם דיסטריקט, ניט געקוקט דערויף וואס די בריסקער אידישע שולן ווערן אנגעפירט מיט דער רעגירונגס דערלויבעניש.

דער גובערנאטאר האט לכתחילה ניט געוואלט גוטהייסן די גאנצע סובסידיע צו די אידישע שולן פון שטאט, אויף דער סומע פון 30 טויזנט זלאטעס. צום סוף אבער האט ער איינגעשטימט צו די סובסידיעס פאר די ארטאדאקסישע און העברייאישע שולן, אבער צו דער סובסידיע פאר די אידישע שולן האט ער בשום אופן ניט געוואלט איינשטימען, טענה'נדיק, אז די אידישע שולן זיינען קעגן דער רעגירונג.

דער גובערנאטאר איז געגאנגען אזוי ווייט, ווי צו פאדערן אז די אידישע שולן זאלן צוריקצאלן די עטלאכע הונדערט זלאטעס פון דער סובסידיע וואס זיי האבן שוין געקראגן.

די בריסט-ליטאווסקער מוניציפאליטעט פלאנעוועט צו פראטעסטירן קעגן דעם גובערנאטארס האנדלונג צו דער צענטראלער מאכט אין ווארשע.

אגב - אורחא

פון מארק

יאשא חפץ

ווען עס קומט זיך מיר אויס שרייבן וועגן מוזיק, פיל איך זיך ניט איינגאנצן אין דער היים: אנדערש ווי די מייסטע "מבינים", וואס מיינען אז זיי ווייסן אלע סודות פון דער מוזיקער וואונדערלאכער קונסט, און ריידן דערפאר וועגן איר מיט זיכערקייט און מיט אווטאריטעט, ווייס איך, אז מיין מבינות איז זייער באשריינקט.

יעדנפאלס ווייס איך, אז א מוזיקער קאן ביי מיר גנב'ענען ניט נאר א צוועלפטעל טאן, נאר אפשר א גאנצן טאן, און איך זאל דאס גאר ניט באמערקן און ניט דערשיטערט ווערן ביז די טיפסטע טיפענישן פון מיין נשמה, ווי ס'איז דער פליכט פון אן אמת'ן מבין אויף מוזיק.

און ווען איך שרייב דערפאר וועגן מוזיק און מוזיקאלישע קינסטלער, מוז איך טויזנט מאל פארענטפערן זיך:

איך בין חלילה ניט אויסן משיג גבול זיין די אמת'ע מבינים, בארויבן זיי פון זייער פרנסה.

איך רייד נאר פון מיין אייגנעם, פערזענלאכן שטאנדפונקט, און איך אנערקען פאר אייך דאס פולע רעכט צו זאגן טאג, ווען איך זאג נאכט, און פארקערט.

געפילן מעג דאך האבן אפילו אזא עם-הארץ אין מוזיק, ווי איך, און באלד ווי מיר האבן דא ניט קיין צענזור פון געפילן, קאן איך זיך דערלויבן אויסצודריקן מיינע געפילן, ווי איך פארשטיי.

* * *

אויב אבער א סך סודות פון דער מוזיקאלישער קונסט זיינען פארהוילן פון מיר (און איך ווייס דאס), און איך קאן וועגן דעם ניט ריידן מיט אווטאריטעט, מעג איך אבער דאך ריידן, ווי יעדער איינער, מיט א געוויסער מאס פון זיכערקייט וועגן דער פערזענלאכקייט פון'ם קינסטלער, ווי זי האט אויף מיר געמאכט אן איינדרוק.

אויב איך קאן ניט זאגן אויב יאשא חפץ איז דער גרעסטער פידל-שפילער פון זיי אלע, אדער דער צווייטער גרעסטער, — קאן איך אבער זאגן, אז פון אלע גרויסע וויאלינניסטן וואס איך האב געזען און געהערט, איז יאשא חפץ דער פערפעקטער דזשענטעלמאן.

אויף קיינעם פון זיי זיצט ניט אזוי קארעקט דער שניפס; קיינער פון זיי האלט זיך ניט אזוי קארעקט אויף דער בינע; קיינער פון זיי נויגט זיך ניט אזוי גראציעזן און מיט ווירדע אין ענטפער אויף אפלאדיסמענטן.

און קיינער פון זיי איז ניט אזוי גלייכגילטיק צום עולם, ווי יאשא חפץ, — סיי ווען ער שפילט, און סיי ווען ער שפילט ניט.

ווען ער שפילט, פארמאכט ער, ווי מיר האט אויסגעזען, זיינע אויגן, — ער שפילט פאר זיך, און דער עולם הערט אים בלויז צופעליק . . . און ווען ער גייט אויף דער בינע אדער פון דער בינע מיט זיין שטאלץ געהויבענעם קאפ, ווייס ער ניט און פילט ניט, אז צוויי טויזנט פאר אויגן קוקן אויף אים.

* * *

און דערפאר אפשר פארגעסט אויך אפט דער עולם, אז פאר אים שטייט א גרויסער קינסטלער, און נעמט אויף די וואונדערלאכע טענער פון זיין פידל גלייך ווי זיי וואלטן געקומען פון דער ראדיא.

און אפשר דערפאר זיינען אויפ'ן עולם כמעט ווי פארלארן געגאנגען אייניקע פון די פיינסטע זאכן זיינע (איך רייד דא וועגן זיין הינן קאנצערט מאנטאג אוונט, אין סענטראל טשוירטש), ווי למשל זיין "לארגא", געשפילט אויף דער "ג" סטרונע מיט א וואונדערבארער שיינקייט פון טאן, צו וועלכן, ווי מיר האט זיך געדאכט, איך האב נאך קיין גלייכן ניט געהערט.

ערשט ווען ער האט פארגעסן אויף זיך און האט געלאזן זיינע געפילן א ריר טאן זיך אין דעם ערשטן טייל פון טשייקאווסקיס קאנצערטא, האט דער עולם, דורך דער פארמיטלונג פון דער קונסט, באהעפט זיך מיט'ן קינסטלער, און עס האט זיך דערפילט ווי די אייז ברעכט זיך, און ווי א ווארימער שטראם לויפט דורך דורכ'ן צוויי-טויזנט קעפיקן עולם.

* * *

אבער בלויז איין מאל האט ער באמת ארויסגעפירט דעם עולם פון די כלים, — און דווקא מיט איינער פון די זאכן, וואס די גרויסע קונסט מבינים קוקן אויף דעם אביסל קרומלאך, ווי אויף א "לייכטער זאך", פון וועלכער עס פאסט ניט באגייסטערט צו ווערן . . .

דאס זאכעלע האט געהייסן מיט'ן נאמען "הארא סטאקאטא", און איז א קאמפאזיציעלע פון דיניקו-חפץ.

וואס איז דאס אזוינס?

אין ניו-יארק, אויפ'ן ריווערסייד דרייוו, זיינען דא א סך ארויפגעארבעטע אידן, וואס האבן נאך ניט פארלארן זייערע אפעטיטן פאר געפילטע פיש מיט כריין.

אבער אין די רייכע רעסטאראנען אין וועלכע זיי עסן, פאסט דאך ניט אוועקשטעלן אויפ'ן מעניו-קארטל אזא וואולגארן אויסדרוק, ווי "געפילטע פיש מיט כריין".

מאכט מען עס איבער, וועלן מיר זאגן, אזוי, אויף תרגום לשון: "פיש אלעמאן א לא פארי" — און עס גייט א גאנג, צו אלעמענס צופרידנהייט . . .

"הארא סטאקאטא" איז אויך אזא מין "פיש אלעמאן א לא פארי", — א "פאראידלטער" אידישער טאנץ, אפשר נאך אינספירירט פון'ם הארא-טאנץ פון די אידישע חלוצים . . .

אבער ס'איז ניט שייך — ער האט עס געשפילט בעסער, א סך בעסער, פון אונזער שטעטלדיקן קלעזמער . . .

אפשר האט ער דערינען ארויסגעלייגט מער פון זיין אידישער קינסטלערישער נשמה, — און דער עולם, דער ניט-אידישער, ווי דער אידישער, איז מאמענטאל עלעקטריזירט געווארן, און האט אויסגעבראכן אין א שטורעם. ער האט

(שלוס אויף לעצטער זייט)